

ULUSLARARASI İLİŞKİLERDE DENGİ STRATEJİSİ (1774-1914)

OSMANLI TOPRAKLARINI PAYLAŞMA MÜCADELESİ

Osmanlı Devleti'ne Yönelik Tehditler

- ✓ Osmanlı Devleti önce Karlofça sonra da Küçük Kaynarca Antlaşmaları ile önemli oranda toprak ve saygınlık kaybı yaşamıştır. Bu durum Osmanlı toprakları ve siyaseti üzerinde;
 - ilk önce Avusturya ve Rusya,
 - Fransız İhtilali ve Sanayi Devrimi sonrası İngiltere ve Fransa,
 - 1871'de siyasi birliğini sağladıktan ve sanayisini kurduktan sonra Almanya

devletleri etkili olmaya başlamıştır.

- ✓ Osmanlı Devleti; Fransız İhtilali'nin getirdiği **milliyetçilik**, Rusya'nın **sıcak denizlere inme hayali** Sanayi Devrimi'nin getirdiği **sömürgecilik** ve düşünceleri karşısında ayakta durabilmek için İngiltere, Fransa, Rusya, Avusturya, Almanya ve İtalya devletleri arasındaki çıkar çatışmasından yararlanmıştır.

Osmanlı Askerleri (Temsili)

DİFnot

Denge siyaseti: Osmanlı Devleti'nin toprakları üzerinde çıkar çatışması yaşayan devletlerden birinin saldırması üzerine diğerlerinden yardım almasına dayanan politikadır. Bu politikanın sonucunda,

- Topraklarına yönelik tehditleri bir süreliğine bertaraf etti.
- Siyasi varlığını bir yüz yıldan fazla uzattı.
- Avrupalı devletlerin Osmanlı toprakları üzerinde nüfuz kazanmasına izin verdi.

DİFnot

Osmanlı Devleti'nin denge politikasını uygulamasını kolaylaştıran durumu ünlü Fransız düşünürü Montesquieu "Türklerin imparatorluğu, şu sıralarda Bizanslıların eskiden düştüğü zayıflık derecesindedir. Ancak daha uzun süre yaşamaya devam edecektir. Çünkü toprak ele geçirme isteğiyle Osmanlı Devleti'ni tehlikeye atacak imparatorlar bulunsa bile Avrupa'nın tacir ülkeleri çıkarlarına öylesine bağlıdır ki hemen Osmanlıların yardımına koşar." sözleriyle ifade etmiştir.

Yunan (Grek) Projesi

Uygulamak İsteyen Ülkeler	Amaçları
• Küçük Kaynarca Antlaşması sonrası Osmanlı toprakları üzerinde daha büyük emeller beslemeye başlayan Rusya • Karlofça Antlaşması sonrası Balkanlara yönelik politikalar yöneltten Avusturya • Rus imparatoriçesi II. Catherine (Katerina) ve Avusturya imparatoru II. Joseph (Jozif) 1780'de Osmanlı topraklarını paylaşmak için Avusturya'da bir araya geldiler.	• İki ülke arasında yapılan paylaşıma göre, ➢ Rusya; İstanbul, Trakya, Makedonya, Bulgaristan ve Kuzey Yunanistan'ı alarak Büyük Bizans İmparatorluğu hayalini gerçekleştirecekti. ➢ Avusturya da Balkanlarda birçok bölgenin yönetimini alacaktı. • Bu proje Avusturya imparatorunun ölümü ve Fransız İhtilali'nin (1789) çıkması üzerine uygulanamadı.

Şark Meselesi (Doğu Sorunu)

Sorunun Kaynağı	Genel anlamda Türklerin batıya ilerleyişini durdurmak ve Avrupa'dan atmak; özel olarak da Osmanlı Devleti'nin ortadan kaldırılması ve paylaşılması konusudur.
Tarihsel Süreci	İlk aşaması: 1071 Malazgirt Savaşı'ndan 1683 II. Viyana Kuşatması'na kadar geçen sürede yaşanmıştır. Bu aşamada Avrupalı devletler, Türklerin ilerleyişini durdurmak için uğraşmıştır. İkinci aşaması: 1683 II. Viyana Kuşatması'ndan sonraki süreci kapsamaktadır. Bu aşamada Türklerin (Osmanlıların) Avrupa ve Anadolu'daki varlığına son vermek ve topraklarının Avrupalı devletler arasında paylaşılması amaçlanmıştır.
Avrupalı Devletlerin Şark Meselesi'ne Bakışı	Rusya: Sıcak denizlere inme hayali kapsamında her fırsatta Osmanlı topraklarını paylaşmak için Avrupalı devletlere talepte bulunmuştur. Avusturya: Osmanlı Devleti'nin Orta Avrupa ve Balkan topraklarına göz dikmişti. Ancak Fransız İhtilali'nin neden olduğu milliyetçi isyanlar buna engel olmuştur. İngiltere: Bu konuda ilk başlarda (Berlin Antlaşması'na kadar -1878-) Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğünden yana politika izlerken XIX. yüzyılın sonlarında Osmanlı topraklarını işgale ve paylaşmaya başlamıştır. Fransa: Bu konuda ilk başlarda (Mısır'ın işgaline kadar -1798-) Osmanlı Devleti'yle iyi ilişkiler kurup, Osmanlı'nın toprak bütünlüğünden yana politika izlerken XIX. yüzyılın başlarından itibaren Osmanlı topraklarına yönelik politikalar izlemiştir.
Şark Meselesi'nde Sonuç	I. Dünya Savaşı sırasında yapılan gizli antlaşmalarla İngiltere, Fransa, Rusya ve İtalya Osmanlı topraklarını aralarında paylaştı. Ancak Rusya'da çıkan Bolşevik İhtilali ve Anadolu'da Türk halkının başlattığı Kurtuluş Savaşı bu meselenin Avrupalıların lehine sonuçlanmasını engelledi.

XIX ve XX. Yüzyıllarda Osmanlı Devleti'nin Elinden Çıkan Topraklar

Osmanlı Devleti'nin Tehditlere Yönelik Tedbirleri

- ✓ Osmanlı Devleti; Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarındaki toprakları ve bu topraklarda Grek, Latin, Slav, Çerkez, Gürcü, Ermeni, Arap ve Yahudi milletleri yönetimi altında tutan bir devlettir.
- ✓ Osmanlı Devleti, bu topraklara yönelik tehditleri bertaraf etmek için ordusunu modernleştirmiş, azınlıklara yeni haklar tanımış ve denge siyaseti izlemiştir.
- ✓ Osmanlı Devleti, denge siyaseti kapsamında Fransa'nın Mısır'ı işgalinde İngiltere ve Rusya'dan; Kırım Savaşı'nda Rusya'ya karşı İngiltere, Fransa ve Piyemonte'den (İtalya'dan) destek almıştır. 1878'den sonra denge siyasetinde İngiltere ve Fransa'nın yerini Almanya almaya başlamıştır.

Viyana Kongresi (1814)

Viyana Kongresi (1814)	
Toplanma Nedenleri	Kongreye Katılan Devletler ve Alınan Kararlar
- Fransız İhtilali sonrası başlayan Napolyon Savaşları ile Avrupa'da bozulan siyasi ve toplumsal düzenin imparatorlukların lehine yeniden sağlanmak istenmesi - Kongrenin temel gündeminden farklı olarak Rusya, İngiltere'ye Osmanlı Devleti'nin topraklarını paylaşma konusunda teklif yapmış ancak İngiltere bu tarihlerde Osmanlı topraklarını koruma politikası izlediği için teklifi reddetmiştir.	- Viyana Kongresi, Napolyon Savaşları sırasında Fransa'ya karşı ittifak kuran İngiltere, Rusya, Prusya (Almanya), Avusturya tarafından toplandı. - Kongreye katılan devletler, Avrupa siyasi haritasını çıkarlarını ve imparatorluk düzenini esas alarak yeniden çizmişlerdir. - Milliyetçi isyanlara, özgürlükçü ve anayasal hareketlere karşı ortak hareket etmeyi öngören Metternich (Meternik) sistemi oluşturulmuştur.
Viyana Kongresi Kararlarının ve Metternich (Meternik) Sistemi'nin Başarısız Olmasının Nedenleri	
- Avrupalı devletlerin milliyetçi, özgürlükçü ve demokratik hareketlere karşı baskıcı anlayışla hareket etmesi - Avrupa siyasi sınırlarının imparatorluk esasına göre çizilmesinden dolayı milliyetçi sorunların çözülmemesi - Kongreye katılan İngiltere ve Rusya'nın Osmanlı'da çıkan milliyetçi (Rum-Mora İsyanı) isyana destek vermesi - Avrupa'da milliyetçi, demokratik ve liberal anlayışa dayanan 1830 ve 1848 ihtilallerinin önlenememesi	

ÖRNEK-1

Denge Siyaseti: Osmanlı Devleti'nin toprakları üzerinde çıkar çatışması yaşayan devletlerden birinin saldırması üzerine diğerlerinden yardım alınmasına dayanan politikadır.

Osmanlı Devleti'nin bu politikayı uygulaması;

- eski askerî gücünü kaybetmesi,
- topraklarının jeopolitik öneminin yüksek olması,
- demokratik yönetime geçme düşüncesi

durumlarının hangilerinden kaynaklandığı söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

ÖRNEK-2

Şark Meselesi, Osmanlı Devleti'nin ortadan kaldırılması ve topraklarının paylaşılması kavgasıdır.

Buna göre Avrupalı devletlerin aşağıdaki faaliyetlerinden hangisinin Şark Meselesi kapsamında değerlendirilmesi doğru olmaz?

- Rusya'nın Balkanlarda Panslavizm politikası gütmesi
- Fransa'nın Cezayir ve Tunus'u, İngiltere'nin Kıbrıs ve Mısır'ı işgal etmesi
- Avrupalı devletlerin Yunanistan'ın bağımsızlığına destek vermesi
- Rusya'nın 1770'te ve 1853'te Osmanlı donanmalarını yakması
- Kırım Savaşı'nda İngiltere ve Fransa'nın Rusya'ya karşı Osmanlı Devleti'ni desteklemesi

XIX. Yüzyılda Yaşanan Siyasi Gelişmeler: Milliyetçi İsyanlar ve Savaşlar

Sırp İsyanı ve Sırlara Ayrıcalık Verilmesi: Bükreş Antlaşması (1812)

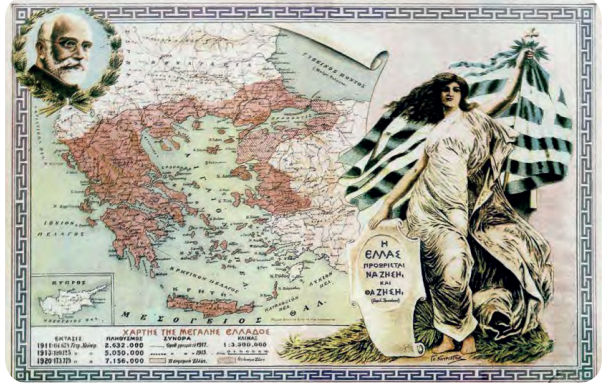
- ✓ Sırların isyan etmesinde, Fransız İhtilali ile gelen milliyetçi fikirler ve Rusların dinî yönden yaptıkları propagandalar etkili olmuştur. 1804 yılında Kara Yorgi önderliğinde isyan eden Sırlara, Avusturya ve Rusya da destek vermiştir. Osmanlı ordusunun Sırp İsyanı'nı bastırmakta zorlandığı sırada Rusya da Osmanlı Devleti'ne savaş açmıştır.
- ✓ Osmanlı-Rus Savaşı, Osmanlı'nın mağlubiyeti sonrası 1812'de imzalanan Bükreş Antlaşması ile sona ermiştir. Osmanlı Devleti, Rusya'nın baskısıyla Sırlara iç işlerinde vergi düzenleme ayrıcalığı tanımak zorunda kalmıştır.
- ✓ Osmanlı Devleti topraklarında ilk kez milliyetçi bir isyan çıkmış ve ilk kez de bir azınlığa ayrıcalık tanınmıştır.

Mora İsyanı (1821-1829) ve Yunanistan'ın Kurulması (1829)

- ✓ Osmanlı Devleti çok uluslu yapısından dolayı Fransız İhtilali sonrası Avrupa'da yayılmaya başlayan milliyetçilik hareketinden etkilenmeye başlamıştır.
- ✓ Fransız İhtilali'nden etkilenen Rumlar, **Megali İdea (Büyük Fikirler)** adını verdikleri düşünce çevresinde bir araya gelerek isyan hazırlıklarına başlamıştır. Bu düşüncenin temelinde Bizans'ı yeniden diriltme ülküsü yatmaktaydı.
- ✓ Yunan bağımsızlık hareketi amacıyla Rum tüccarları ve siyaset adamları tarafından Rusya'nın Odesa şehrinde **Filiki Eteria (Dostluk Cemiyeti)** adıyla gizli bir örgüt kuruldu.

Mora İsyanı ve Yunanistan

Megali İdea Sınırları

- ✓ Osmanlı Devleti'nin **Mora Valisi Tepedelenli Ali Paşa**'nın ayaklanması Filiki Eteria Cemiyetinin 1821'de Mora'da isyan başlatmasında kolaylaştırıcı bir etken olmuştur.
- ✓ II. Mahmut, kısa sürede büyüyen bu isyanı bastırmakta zorlanınca Mısır'da yaptığı askerî reformlar ile güçlü bir donanma kuran Mısır Valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa'dan yardım istedi (1824). Bu yardımla isyan büyük oranda kontrol altına alınmıştır.
- ✓ İngiltere, Rusya ve Fransa arasında Osmanlı Devletine karşı **Londra Protokolü (1827)** imzalandı. Bu protokole göre Osmanlı Devleti'nden isyancı Rumlarla ateşkes yapması, Rumların kuracağı Yunan devletinin bağımsızlığının tanınması istenmiştir.
- ✓ Osmanlı Devleti'nin Londra Protokolü kararlarını kabul etmemesi üzerine İngiltere, Fransa ve Rusya ortak donanması tarafından **Navarin'de** bulunan Osmanlı-Mısır donanması ani bir baskınla yakılmıştır.
- ✓ Bu baskın sonrası Rusya, Osmanlı Devleti'ne savaş açmıştır. 1828-1829 Osmanlı-Rus Savaşı'nda Osmanlı Devleti, Rusya'ya mağlup oldu. Savaş sonrası yapılan **Edirne Antlaşması'na (1829) göre**,
 - Bağımsız bir Yunan Devleti kuruldu.
 - Osmanlı Devleti, Rusya'ya tazminat ödedi.
 - Osmanlı Devleti, Sırp azınlıklarına özerklik tanıdı.
- ✓ Yunanistan Devleti'nin kurulmasıyla birlikte ilk defa Osmanlı topraklarındaki bir azınlık bağımsızlığını kazanmış oldu.

DİFnot

- Osmanlı Devleti'nin topraklarında çıkan milliyetçi isyanlar sonrası Sırlara ayrıcalık ve özerklik tanınması ve Yunanların bağımsızlığını kabul etmesi, diğer Balkan milletlerinin de isyan etmesine neden olmuştur.
- Balkanlarda çıkan milliyetçi isyanlara en büyük desteği Panslavizm politikası kapsamında Rusya vermiştir.

Kırım Savaşı (1853-1856) ve Paris Konferansı (1856)

Kırım Savaşı (1853-1856)	
Nedenleri	Savaşın Gelişimi ve Avrupalıların Osmanlı'ya Destek Vermesi
• Rusya'nın Boğazlara hâkim olma ve sıcak denizlere (Akdeniz) inme amacıyla Osmanlı Devleti'ne karşı saldırıya geçmesi • Rusya'nın Kutsal Yerler (Kudüs) Sorunu'nu bahane ederek Osmanlı Devleti'ne saldırması • Macar ve Leh mültecilerin Osmanlı'ya sığınması	• Rusya'nın Tuna Nehri'ni geçip Osmanlı Devleti'ne saldırmasıyla Kırım Savaşı başladı. • Rusya, Sinop Baskını'yla (1853) Osmanlı donanmasını yaktı. • Rusya'nın Karadeniz'de etkinliğini artırarak güçlenmesi, Boğazları tehdit etmeye başlaması ve Akdeniz'e inme riskinin artması gerekçeleri İngiltere ve Fransa'nın donanmaları ile Osmanlı Devleti'ne destek vermesinde etkili oldu. • İngiltere ve Fransa da kendi çıkarları doğrultusunda Osmanlı toprak bütünlüğünü Rusya'ya karşı korumak için 1854 yılında Osmanlı'nın yanında savaşa katıldı. • Osmanlı Devleti, İngiltere ve Fransa'nın desteğiyle Rusya'yı mağlup etmeyi başardı (1856).
Paris Barış Antlaşması ve Kırım Savaşı'nın Sonuçları	
• Paris Barış Konferansı ve Antlaşması (1856): Kırım Savaşı sonrası İngiltere, Fransa, Avusturya, Prusya, Piyemonte (İtalya), Osmanlı ve Rusya'nın katılımıyla toplandı. Paris Barış Antlaşması'na göre, ➢ Osmanlı Devleti, Avrupa hukukundan yararlanacak. ➢ Avrupalı devletler, Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğüne saygı gösterecek. ➢ Kırım Savaşı sırasında alınan yerler ve esirler taraflara geri iade edilecek. ➢ Karadeniz tarafsız duruma getirilecek; tüm devletlerin savaş gemilerine kapalı, ticaret gemilerine açık olacak. ➢ Sırbistan, Eflak ve Boğdan Osmanlı egemenliğinde kalacak ancak ayrıcalıkları genişletilecek. • Kırım Savaşı'nın ve Paris Barış Antlaşması'nın sonuçları aşağıda verilmiştir. ➢ Osmanlı Devleti Rusya'ya karşı topraklarını koruyabilmek için denge politikası uygulamıştır. ➢ Osmanlı Devleti Kırım Savaşı sırasında ilk dış borcunu İngiltere'den almıştır (1854). ➢ Paris Antlaşması'yla Osmanlı'nın toprak bütünlüğü garanti altına alınmış, Rusya'nın sıcak denizlere inme hayaline ket vurulmuştur. ➢ Avrupalı devletlerin de dâhil olmasıyla Kırım Savaşı ve Paris Antlaşması uluslararası bir boyut kazanmıştır. ➢ Osmanlı Devleti'nin Karadeniz'de donanma bulundurmasının engellenmesi, diplomasi gücünün zayıf olduğunu gösterir.	

Kutsal Yerler Sorunu

- ✓ Hristiyanlar tarafından Kudüs ve buralarda bulunan kilise, mezar gibi bazı yerler kutsal sayılmaktaydı. Osmanlı Devleti bölgeyi fethettiğinde kutsal yerlerde mezhepler arasında kurulan düzeni korumuştur. Ancak 1740 kapitülasyonu ile Fransızlara yani Katoliklere yeni ayrıcalıklar tanımış ve Katoliklerin koruyuculuğunu Fransa'ya bırakmıştır. Fransız İhtilali sonrası yaşananlardan dolayı bölgedeki Katolikler koruyucusuz kalmış ve Ortodokslar üstün duruma gelmiştir. Hz. İsa'nın doğduğu yer olan ve "Beytül-Lahim" denilen yerdeki gümüş yıldız kaybolmuştur. Bu gelişmeler, Kutsal Yerler Sorunu'nun doğmasına ve Osmanlı Devleti ile Rusya arasında yaşanacak Kırım Savaşı'na (görünen neden) neden olmuştur.

Kırım Savaşı

1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı (93 Harbi) ve Berlin Konferansı (1878)

1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı (93 Harbi)	
Nedenleri	Savaşın Gelişimi ve Osmanlı'nın Siyasi Yalnızlığa İtilmesi
- Rusya'nın Panslavizm siyaseti kapsamında Balkanlarda milletleri kışkırtması - Osmanlı Devleti'nin bu isyanları bastırması üzerine Avrupalı devletler, Osmanlı'ya diplomatik baskı kurmak amacıyla İstanbul (Tersane) Konferansı'nı topladılar. - Bu konferans; İngiltere, Fransa, Rusya, Almanya, Avusturya ve İtalya Osmanlı Hariciye (Dışişleri) Nezaretinde toplandı. - Konferansta Osmanlı Devleti'nden Sırbistan ve Karadağ'a toprak ve Bulgaristan'a da özerklik verilmesi istendi. - Osmanlı Devleti'nin Tersane Konferansı kararlarını kabul etmesi	- Almanya'nın siyasi birliğini ve sanayisini kurması üzerine Avrupa güçler dengesi değişmeye başlamıştır. İngiltere ve Fransa da bu güçler dengesini lehine oluşturmak için Rusya'yı yanına çekmek mecburiyetinde idi. Bundan dolayı da Osmanlı toprak bütünlüğünü koruma siyasetinden vazgeçmişlerdir. - Rusya, Tersane Konferansı kararlarının Osmanlı tarafından kabul edilmemesi üzerine savaşı başlatmıştır. - Bu savaşta Osmanlı azınlıklarından Romenler, Sırlar ve Karadağlılar Rusya'ya destek vermiştir. - Rusya'nın, Tuna Nehri üzerinden yaptığı saldırıya Gazi Osman Paşa, Kafkaslardan yaptığı saldırıya Nene Hatun ve Gazi Ahmet Muhtar Paşa büyük bir cesaretle direnmiştir. - Osmanlı Devleti, Rus ordusunun hem Balkanlardan hem de Kafkaslardan ilerleyişine engel olamayınca barış istemek zorunda kalmıştır.
Berlin Antlaşması ve 93 Harbi'nin Sonuçları	
- Rusya, 93 Harbi sonrası Osmanlı Devleti'yle imzaladığı Ayastefanos Antlaşması'nda önemli avantajlar elde etmiştir. Bu durumdan rahatsız olan devletler, bu antlaşmanın yeniden düzenlenmesi için Berlin Konferansı'nın toplanması çağrısında bulunmuştur. Berlin Konferansı (1878); Osmanlı Devleti, Rusya, İngiltere, Almanya, Fransa, Avusturya-Macaristan ve İtalya'nın katılımıyla 1878'de toplandı. Konferans sonrası Berlin Antlaşması (1878) imzalandı.	
Ayastefanos Antlaşması (1878) (Uygulanmadı.)	Berlin Antlaşması (1878) (Uygulandı.)
Karadeniz'den Ege'ye kadar uzanan topraklarda Büyük Bulgar Krallığı kurulacak, Makedonya ve Doğu Rumeli bu krallığa bağlanacak.	Bulgaristan üç bölgeye ayrılacak; birinci bölge Osmanlı Devleti'ne bağlı bir prenslik olacak, ikinci bölge Osmanlı'ya bağlı özerk bir yapıda bulunacak ve üçüncü bölge olan Makedonya ıslahat yapılmak şartıyla Osmanlı yönetiminde kalacak.
Sırbistan, Karadağ ve Romanya bağımsız olacak.	Sırbistan, Karadağ ve Romanya bağımsız olacak.
Bosna Hersek'e özerklik verilecek.	Bosna Hersek Osmanlı toprağı sayıldı. Ancak yönetimi geçici olarak Avusturya'ya bırakıldı.
Kars, Ardahan, Batum (Elviye-i Selâse) ve Doğubayazıt Rusya'ya verilecek.	Kars, Ardahan ve Batum Rusya'ya verilecek; Doğubayazıt Osmanlı'da kalacak.
Osmanlı Devleti; Girit'te, Ermenilerin bulunduğu doğuda ıslahatlar yapacak.	Osmanlı Devleti, Ermenilerin bulunduğu yerlerde ıslahatlar yapacak.
Boğazlar, 1841 Londra ve 1856 Paris antlaşmalarında belirtilen statüye sahip olacak.	Boğazlar, 1841 Londra ve 1856 Paris antlaşmalarında belirtilen statüye sahip olacak.
Tuna Nehri; savaş gemilerine kapalı, ticaret gemilerine açık olacak.	Tuna Nehri; savaş gemilerine kapalı, ticaret gemilerine açık olacak.
Osmanlı Devleti, Rusya'ya savaş tazminatı ödeyecek.	Osmanlı Devleti, Rusya'ya savaş tazminatı ödeyecek.

93 Harbi'nin ve Berlin Antlaşması'nın Sonuçları

- ✓ Balkan topraklarında azınlık durumuna düşen Türkler katliamdan kurtulmak için Osmanlı topraklarına göç etmeye başlamıştır.
- ✓ Osmanlı, Berlin Konferansı öncesi İngiltere'nin diplomatik desteğini alabilmek amacıyla Kıbrıs'ı İngiltere'ye askerî üs olarak vermiştir.
- ✓ 93 Harbi ve Ayastefanos Antlaşması ile Rusya lehine değişen Avrupa güçler dengesi, Berlin Antlaşması ile yeniden düzenlenmiştir.
- ✓ Osmanlı diplomasisinde önemli bir konumda olan İngiltere ve Fransa'nın yerini Almanya almaya başlamıştır.

Ermeni Meselesi

- 93 Harbi sonrası Rusya, Balkan azınlıklarının yanında Kafkaslarda bulunan Ermeni azınlıklarını da kullanarak Osmanlı coğrafyasında nüfuz kazanmaya çalışmıştır.
- İngiltere, Rusya'nın Ermeni milleti üzerinde tek başına nüfuz kazanmasından rahatsızlık duyduğu için Berlin Antlaşması'nda Ermenilere bağımsızlık yolu açacak haklar tanınmasını sağlamıştır.
- Bu gelişmeler, Ermenilerin bağımsızlığı amaçlayan örgütler kurmasına ve eylemlerde bulunmasına neden olmuştur.

Makedonya Sorunu

- Makedonya, 1878-1910 yılları arasında Bulgaristan, Sırbistan, Yunanistan ve Romanya'nın siyasi propaganda yürüterek silahlı çatışmalara girdiği sorunlu bir bölgeye dönüşmüştür.

Kıbrıs'ın İngiltere Nüfuzuna Girmesi

- İngiltere, Berlin Konferansı'nda Osmanlı Devleti'ne diplomatik destek vermek karşılığında Kıbrıs'ı askerî üs olarak almıştır. Ancak Kıbrıs, Osmanlı Devleti'nin yönetiminde kalacak; vergiler padişah adına toplanmaya devam edecektir.
- İngiltere, Doğu Akdeniz'de elde ettiği bu üs ile Rusya'ya karşı bir denge kurmaya çalışmıştır.

Berlin Antlaşması'na Göre Balkanlar

ÖRNEK-3

93 Harbi sonrası Osmanlı-Rusya arasında imzalan Ayastefanos Antlaşması, Avrupalı devletler tarafından kabul edilmeyerek Berlin'de bu antlaşmanın yeniden gözden geçirilmesi için bir konferansın toplanmasına karar verildi. Ayastefanos Antlaşması'nın bazı maddeleri değiştirilerek Berlin Antlaşması olarak onaylandı.

Avrupalı devletlerin Ayastefanos Antlaşması'nı gözden geçirmesinin amacının aşağıdakilerden hangisi olduğu söylenebilir?

- Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğünü korumak
- Güçler dengesinin Rusya lehine değişmesini önlemek
- Azınlık haklarının korunmasını sağlamak
- Rusya'nın Panславизм siyasetine destek vermek
- Osmanlı Devleti'ni Avrupa hukukuna katmak

1. Osmanlı Devleti, Fransız İhtilali'nin getirdiği milliyetçilik, Sanayi Devrimi'nin getirdiği sömürgecilik ve Rusya'nın sıcak denizlere inme hayali düşünceleri karşısında topraklarını koruyabilmek için İngiltere, Fransa, Rusya, Avusturya, Almanya ve İtalya devletleri arasındaki çıkar çatışmasından yararlanma yoluna gitmiştir.

Bu bilgilere bakıldığında Osmanlı dış politikasının aşağıdaki unsurlardan hangisine dayandığı söylenebilir?

- A) Gaza B) Denge C) Yalnızlık
D) Uzlaşmacı E) Teslimiyetçi

2. • Kırım Savaşı sonrası imzalanan Paris Barış Antlaşması'nda (1856) Avrupalı devletler "Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğüne ve bağımsızlığına saygı gösterecek." maddesine yer vermiştir.
• 93 Harbi sonrası imzalanan Berlin Antlaşması'nda (1878) Avrupalı devletler "Sırbistan, Karadağ ve Romanya bağımsız olacak, Kars Ardahan ve Batum Rusya'ya verilecek." maddelerini kabul etmiştir.

Osmanlı Devleti'nin Rusya ile yaptığı savaşlar sonrası imzaladığı antlaşmalarda Avrupalı devletlerin tutumlarıyla ilgili verilen bu bilgilere bakılarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Osmanlı'nın toprak bütünlüğünü korumaktan vazgeçmişlerdir.
B) Tutumlarında yaşanan değişim, Osmanlı Devleti'nin parçalanışını hızlandırmıştır.
C) Berlin Antlaşması'ndaki tutumları, Rusya'nın çıkarlarına uygundur.
D) Milliyetçi isyanlara karşı ortak bir tutum sergilemişlerdir.
E) Rusya ile zaman zaman çıkar çatışması yaşamışlardır.

3. Megali İdea düşüncesini benimseyip, Filik-i Eteria (Dostluk Cemiyeti) adında cemiyet kurarak bağımsızlık elde etmeye çalışan Osmanlı azınlığı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ermeni B) Bulgar C) Sırp
D) Romen E) Rum

4. Rusya ile yapılan Kırım Savaşı (1853-56), Osmanlı Devleti'nin ekonomisini artık iç unsurlarla sürdürülemez katar zayıflatmış ve dış borçlanmayı zorunlu hâle getirmiştir.

Bu zorunluluk kapsamında Osmanlı Devleti'nin ilk dış borç aldığı devlet aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Avusturya B) Almanya C) İngiltere
D) İspanya E) İtalya

5. Osmanlı Devleti, Rusya ile yaptığı Kırım Savaşı'nı (1853-1856) kazanmasına rağmen uluslararası bir konferans sonucu imzalanan Paris Barış Antlaşması'nda (1856) Osmanlı'nın galip devlet anlayışıyla hareket etmesine izin verilmemiştir.

Bu bilgiye, Paris Barış Antlaşması'nın,

- I. Avrupalı devletler, Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğüne saygılı olacak.
II. Rusya ve Osmanlı, savaş sırasında aldığı yerleri ve esirleri geri verecek.
III. Karadeniz'de, Rusya ve Osmanlı Devleti savaş gemisi ve tersane bulundurmaz.

maddelerinden hangileri örnek gösterilebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

6. 1804'te çıkan Sırp İsyanı'nı ve 1821'de çıkan Yunan İsyanı'nı bastırmaya çalışan Osmanlı Devleti, kendini bir anda Osmanlı-Rus Savaşı'nın içinde bulmuştur.

Bu durumun nedenleri arasında aşağıdakilerden hangisi gösterilemez?

- A) Osmanlı Devleti'nin uluslararası ilişkilerde yalnız kalmak istememesi
B) Rusya'nın Balkanlarda Panslavizm politikasını uygulaması
C) Küçük Kaynarca Antlaşması ile Rusya'nın Ortodoksların himayesini üstlenmesi
D) Rusya'nın Osmanlı Devleti'nin iç işlerine karışması
E) Rusya'nın Osmanlı'nın Balkanlardaki egemenliğine son vermek istemesi

7. Osmanlı Devleti 93 Harbi sonrasında toplanan Berlin Konferansı'nda (1878) İngiltere'nin diplomatik desteğini almak amacıyla aşağıdaki bölgelerin hangisinde İngiltere'ye üs kurma imtiyazı tanımıştır?

A) Mısır B) Kıbrıs C) Girit
D) İstanbul E) Rodos

8. İtalya 1870'te, Almanya da 1871'de siyasi birliklerini ve sanayilerini kurmayı başarak Avrupa siyasetine dâhil olmuşlardır.

Bu gelişmelerin;

- I. İngiltere'nin Rusya'ya yakınlaşması,
II. Avrupa güçler dengesinin değişmesi,
III. sömürgecilik rekabetinin şiddetlenmesi

durumlarından hangilerine ortam hazırlaması beklenir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

9. Avusturya-Macaristan, İngiltere, Prusya (Almanya) ve Rusya'nın katılımıyla toplanan Viyana Kongresi'nde (1814) "Fransız İhtilali ile başlayan milliyetçi isyanlara, özgürlükçü ve anayasal hareketlere karşı ortak hareket edilecektir." kararı alınmıştır.

Avrupalı devletlerin aşağıdaki faaliyetlerinden hangisinin bu kararlarıyla çeliştiği söylenebilir?

- A) Kırım Savaşı'nda İngiltere ve Fransa'nın Osmanlı Devleti'nin yanında savaşa katılması
B) Osmanlı Devleti'ne ait Mısır'ın İngiltere, Cezayir ve Tunus'un Fransa tarafından işgal edilmesi
C) Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa İsyanı'nda Rusya'nın ve İngiltere'nin Osmanlı Devleti'ne yardım etmesi
D) Rusya'nın 1853'te Sinop'ta bulunan Osmanlı donanmasını yakması
E) Mora İsyanı'na İngiltere, Fransa ve Rusya'nın donanmalarıyla destek vermesi

10. 1877-1878 Osmanlı Rus Savaşı sonrası Avrupalı devletlerin de yer aldığı Berlin Konferansı'nda bağımsızlık hakkı elde eden Osmanlı azınlıkları aşağıdakilerin hangisinde verilmiştir?

A) Sırlar - Bulgarlar - Ermeniler
B) Sırlar - Karadağlılar - Romenler
C) Bulgarlar - Romenler - Yunanlar
D) Ermeniler - Bulgarlar - Yunanlar
E) Karadağlılar - Romenler - Bulgarlar

11. Tuna Nehri akmam diyor

Etrafımı yıkmam diyor

Şanı büyük Osman Paşa

Plevne'den çıkmam diyor

Turan Öğretmen dersini anlatırken öğrencilerine yukarıdaki dizelerin geçtiği Plevne Marşı'nı dinletmiştir.

Buna göre Turan Öğretmen'in öğrencilerine aşağıdaki gelişmelerin hangisiyle ilgili anlatım yaptığı söylenebilir?

A) 93 Harbi B) Kırım Savaşı
C) Mora İsyanı D) Sinop Baskını
E) Prut Savaşı

12. Aşağıdakilerden hangisi 1878-1910 yılları arasında yaşanan Makedonya Sorunu'nda karşı karşıya gelen devletlerden biri değildir?

A) Bulgaristan B) Sırbistan C) Romanya
D) Yunanistan E) Arnavutluk

1064815

ÖĞRENCİ NO	YANITLAR
0 0 0 0 0 0	1 A B C D E 11 A B C D E
1 1 1 1 1 1	2 A B C D E 12 A B C D E
2 2 2 2 2 2	3 A B C D E 13 A B C D E
3 3 3 3 3 3	4 A B C D E 14 A B C D E
4 4 4 4 4 4	5 A B C D E 15 A B C D E
5 5 5 5 5 5	6 A B C D E 16 A B C D E
6 6 6 6 6 6	7 A B C D E 17 A B C D E
7 7 7 7 7 7	8 A B C D E 18 A B C D E
8 8 8 8 8 8	9 A B C D E 19 A B C D E
9 9 9 9 9 9	10 A B C D E 20 A B C D E

MEHMET ALİ PAŞA'NIN GÜÇ KAZANMASI VE MISIR SORUNU

Fransa'nın Mısır'ı İşgali

- ✓ Fransa Yedi Yıl Savaşlarıyla (1756-1763) İngiltere'ye kaybettiği sömürgele-
rini telafi etmek için Osmanlı egemenliğindeki Mısır'ı işgal etmiştir (1798).
Fransa'nın bu işgali, Kanuni Sultan Süleyman Dönemi'nden beri devam
eden Osmanlı-Fransız dostluğuna zarar vermiştir.
- ✓ Mısır üzerinden Filistin'e ilerleyen Fransız ordusunu Cezzar Ahmet
Paşa komutasındaki Nizam-ı Cedit Ordusu, Akka Kalesi savunma-
sıyla durdurmuştur.
- ✓ Fransa'nın Mısır'ı işgal edip Doğu Akdeniz'de güç kazanması İngil-
tere, Rusya ve Avusturya'yı rahatsız etmiştir. Osmanlı Devleti de bu
durumu kullanarak İngiltere ve Rusya'dan aldığı destekle Fransa'yı
Mısır'dan çıkartmıştır.

Mehmet Ali Paşa'nın Mısır Valiliğini Ele Geçirmesi

- ✓ Mehmet Ali Paşa, Mısır'da Fransa'ya karşı mücadele etmesi için
Kavala bölgesinden seçilen askerlerden biriydi.
- ✓ Mehmet Ali Paşa, Mısır'daki başıbozuk askerleri yönetimi altına ala-
rak Mısır'a egemen olan Kölemen beylerini ortadan kaldırmıştır. Bu
sayede Mısır valiliğini ele geçirmiş oldu. Mehmet Ali Paşa Mısır valisi
olduktan sonra,
 - Mısır'da asayiş sağlayıp yaptığı düzenlemelerle Mısır'ın gelirlerini otuz
kattan fazla artırmıştır.
 - Fransa'yı örnek alarak Batılı tarzda bir ordu ve donanma kurmuştur.
 - Hicaz'da başlayan Vehhabi İsyanı'nı (1818) bastırmıştır. Bu başarısıyla
Hicaz ve Habeş valiliklerini de almıştır.

Kavalalı Mehmet Ali Paşa

DiFnot

Vehhabilik Hareketi: Suudi Arabistan'ın Necd Bölgesi'nde yeni bir dinî akım olarak ortaya çıkmıştır. Vehhabilik, Muhammed b. Abdülvehhâb tarafından kurulmuş ve genel olarak tasavvufu, bidat olarak görmüştür. Osmanlı Devleti'nin Arap Yarımadası'n-
daki egemenliğini zedelemiştir. Bu hareket, Osmanlı hacılarının Kâbe'yi ziyaretlerini olumsuz etkilemiştir.

Mehmet Ali Paşa'nın İsyanı ve Mısır Sorunu'nun Çözülmesi

- ✓ II. Mahmut, Mora İsyanı'nı bastırmak için Mehmet Ali Paşa'dan yardım istemiştir. Mehmet Ali Paşa da Mora ve Girit valiliklerinin
kendisine verilmesi karşılığında donanma ile yardım göndermiştir.
- ✓ II. Mahmut, Yunanların Mora'da bağımsızlıklarını kazanması, Mehmet Ali Paşa'nın Mora'daki donanmayı padişah'tan habersiz
çekmesi ve Osmanlı-Rus Savaşı'na (1827-1829) yardım göndermemesi nedeniyle Mehmet Ali Paşa'ya istediği valilikleri verme-
miş, bunun üzerine Mehmet Ali Paşa isyan etmiştir (1831).
- ✓ **İsyanın birinci aşaması:** II. Mahmut'un Mehmet Ali Paşa'nın kaybedilen Mora yerine Suriye valiliği isteğini kabul etmemesi üze-
rine çıktı. Osmanlı Devleti, İngiltere ve Rusya'dan aldığı destekle bu isyanı bastırıp Mehmet Ali Paşa ile **Kütahya Antlaşması'nı**
(1833) imzalamıştır. Bu antlaşmaya göre Mısır, Suriye ve Girit valilikleri Kavalalı Mehmet Ali Paşa'ya, Cidde ve Adana valilikleri
de oğlu İbrahim Paşa'ya verilmiştir.
- ✓ **İsyanın ikinci aşaması:** Mehmet Ali Paşa'nın valilik bölgelerinden Osmanlı Devleti'ne göndermesi gereken vergileri gönderme-
mesi, iki taraf arasında **Nizip Savaşı'nın (1839)** yaşanmasına neden olmuştur. İngiltere, Rusya'nın bu sorundan dolayı Osmanlı
üzerinde güç kazanmasını önlemek için Londra'da uluslararası bir konferans toplayarak sorunun kesin olarak çözülmesini sağ-
lamıştır.

Londra Antlaşması'na göre,

- Suriye, Girit ve Adana Osmanlı Devleti'ne geri verilecek.
- Mısır ise hukuki olarak Osmanlı Devleti'ne bağlı kalacak ancak Mısır valiliği babadan oğula geçecek şekilde Mehmet Ali Paşa'ya bırakılacak.

DİFnot

Mehmet Ali Paşa ve Mısır Sorunu, Osmanlı Devleti'nin iç meselesi iken Avrupalı devletlerin de dâhil olmasıyla uluslararası soruna dönüşmüştür.

Mehmet Ali Paşa Sorununun Osmanlı Devleti'ne Etkisi

- ✓ Osmanlı padişahı II. Mahmut, Mehmet Ali Paşa'ya ve İngiltere'ye karşı destek alabilmek amacıyla Rusya ile **Hünkâr İskelesi Antlaşması'nı (1833)** imzalamıştır. Osmanlı Devleti bu antlaşma ile Rusya'ya Boğazlar üzerinde söz hakkı tanımış ve Boğazlar Sorunu'nun başlamasına neden olmuştur.
- ✓ Rusya'nın boğazlar üzerinde etkili olmasından rahatsız olan Avrupalı devletler **Londra Boğazlar Sözleşmesi (1841)** ile boğazlara uluslararası statü kazandırmıştır.
- ✓ Rusya'ya güvenemeyen Osmanlı Devleti, İngiltere ile **Balta Limanı Ticaret Antlaşması'nı (1838)** imzalamıştır. Osmanlı Devleti bu antlaşma ile de İngiltere'ye geniş kapsamlı kapitülasyonlar vermiştir.
- ✓ Osmanlı Devleti, Mehmet Ali Paşa'nın Mısır'daki hâkimiyetini **Londra Antlaşması (1840)** ile kabul etmiştir.

OSMANLI-RUS REKABETİ (1768-1914)

- ✓ Osmanlı Devleti'nin XVI ve XVII. yüzyıllarda mücadele ettiği Habsburglar ve Safevilerin yerini XVIII. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Rusya almaya başlamıştır.
- ✓ Osmanlı Devleti ile Rusya arasında yaşanan mücadelelere ve rekabete;
 - Rusya'nın sıcak denizlere inme düşüncesi,
 - Rusya'nın Panславизм (Slav Birliği) siyaseti kapsamında Balkan milletlerini milliyetçilik düşüncesini ve Ortodoksluk mezhebinin kullanarak Osmanlı'ya karşı kışkırtması,
 - Rusya'nın Boğazlara ve Kutsal Yerlere (Kudüs'e) hâkim olmak istemesi
 nedenleri etkili olmuştur.

Osmanlı-Rus Savaşları	Osmanlı-Rus Antlaşmaları	Antlaşmaların Osmanlı'ya Etkisi
1768-1774 Savaşı	Küçük Kaynarca Antlaşması	Kırım bağımsız oldu.
	Aynalıkavak Tenkihnamesi (1779)	Rusya, Kırım'ı kontrol altına aldı.
1787-1792 Savaşı	Yaş Antlaşması	Kırım'ın Rusya'ya ait olduğu kabul edildi
1807-1812 Savaşı	Bükreş Antlaşması	Sırlara ayrıcalık tanındı.
1828-1829 Savaşı	Edirne Antlaşması	Rumlar bağımsız oldu, Yunanistan Devleti kuruldu.
	Hünkâr İskelesi Antlaşması (1833)	Rusya boğazlarda söz sahibi oldu.
1853-1856 - Kırım Savaşı	Paris Antlaşması	Bu savaşta Rusya mağlup oldu.
1877-1878 - 93 Harbi	Ayastefanos Antlaşması	Bu antlaşma geçersiz sayıldı.
1877-1878 - 93 Harbi	Berlin Antlaşması	Sırbistan, Karadağ ve Romanya bağımsız oldu. Kars, Ardahan ve Batum Rusya'ya bırakıldı.

Boğazlar Sorunu

- ✓ Rusya, Küçük Kaynarca Antlaşması ile Boğazlardan ticaret gemileri geçirme hakkını elde etmiş, Karadeniz'in kapalılığı ilkesi bozulmuştu. Rusya, Fransa'nın Mısır'ı işgali sırasında ilk kez donanmasını Boğazlardan geçirerek Akdeniz'e indirme imkânı bulmuştu.
- ✓ Rusya'nın Boğazlar üzerinde denetim kurmaya çalışmasından rahatsız olan İngiltere, Çanakkale Boğazı'nı geçerek İstanbul'a kadar gelmiştir. Osmanlı Devleti de **Kal'a-i Sultaniyye (Çanakkale) Antlaşması'yla (1809)** barış zamanında Boğazların yabancı savaş gemilerine kapatılacağını İngiltere'ye kabul ettirmiştir.
- ✓ Rusya, Mehmet Ali Paşa İsyanı'nda Osmanlı Devleti'ne yardım amaçlı bir kez daha donanmasını Boğazlara kadar getirdi. Osmanlı Devleti, Mehmet Ali Paşa ve olası İngiliz saldırısına karşı Rusya'nın desteği alabilmek için Rusya ile Hünkâr İskelesi Antlaşması'nı (1833) imzaladı. **Hünkâr İskelesi Antlaşması'na (1833) göre,**
 - Rusya'ya bir saldırı olduğunda Osmanlı Devleti Rusya'nın lehine boğazları kapatacak.
 - Osmanlı Devleti saldırıya uğrarsa Rusya yardım gönderecek.
 - Antlaşma sekiz yıl geçerli olacak.

DİFnot

Bu antlaşma, Boğazların uluslararası soruna dönüşmesine neden olmuştur. İngiltere bu antlaşmadan rahatsız olmasına rağmen süreli bir antlaşma olduğu için antlaşmaya göz yummuştur.

- ✓ Londra Antlaşması ile Mısır Meselesi'nin halledilmesi ve Hünkâr İskelesi Antlaşması'nın süresinin dolması üzerine İngiltere büyük devletlere çağrı yaparak **Londra Boğazlar Konferansı'nı (1841)** toplamıştır. Konferans sonrası İngiltere, Fransa, Rusya, Avusturya ve Prusya arasında imzalanan Londra Boğazlar Sözleşmesi'ne (1841) göre,
 - Osmanlı Devleti'nin barış zamanında Boğazları yabancı savaş gemilerine kapalı tutması kabul edilmiştir.
 - Boğazlardan geçiş uygulaması, uluslararası bir statü kazanmıştır.

DİFnot

Boğazların 1841 Londra Boğazlar Antlaşması'ndaki durumu, Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'na girişine kadar aynen korunmuştur.

ÖRNEK-4

Aşağıdakilerden hangisi Avrupalı devletlerin isteğiyle 1841 yılında, Londra Boğazlar Antlaşması'nın imzalanma nedenlerinden biri olarak gösterilemez?

- A) Avusturya'nın, Rusya ile Balkanlarda nüfuz mücadelesine girmesi
- B) Rusya'nın Akdeniz'de güç kazanmasının, İngiltere ve Fransa'nın ekonomik ve siyasi çıkarlarına ters düşmesi
- C) Avrupalı devletlerin Boğazlar'ın kapalılığı ilkesini, uluslararası bir statüye bağlamak istemeleri
- D) Hünkâr İskelesi Antlaşması ile Rusya'nın Boğazlar üzerinde elde ettiği gücün ortadan kaldırılmak istenmesi
- E) Mehmet Ali Paşa İsyanı'nın da etkisiyle Osmanlı Devleti'nin Avrupalı devletlerin desteğini araması

(2018-AYT)

ÖRNEK-5

Osmanlı Devleti, Mehmet Ali Paşa'nın yeniden isyan etmesi ve Avrupalı devletlerden birinin saldırısı ihtimaline karşı Rusya ile ittifak kurulmasını sağlayan Hünkâr İskelesi Antlaşması'nı (1833) imzalamıştır. Rusya'nın yardımına karşılık Osmanlı Devleti de Rusya'ya bir saldırı olması durumunda Boğazları kapatma garantisi vermiştir.

Bu bilgilere bakılarak Hünkâr İskelesi Antlaşması ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Osmanlı Devleti'nin egemenlik alanının genişlemesini sağlamıştır.
- B) Rusya'nın Boğazlar üzerindeki etkinliğini artırmıştır.
- C) Osmanlı Devleti'ni siyasi yalnızlıktan kurtarmıştır.
- D) Osmanlı Devleti'nin iç ve dış tehlikelere karşı savunmasını güçlendirmiştir.
- E) Rusya'nın Karadeniz sahillerinin güvenliğini sağlamıştır.

Avrupa'da Güçler Dengesini Değiştiren Gelişmeler

Almanya ve İtalya'nın Siyasi Birliklerini Sağlaması

İtalya	- Bir kısmı Avusturya'nın işgali altında olan İtalya'da, Piyemonte şehir devleti siyasi birliği sağlayıp İtalyan millî devletini kurmayı amaçlamıştır. - Bu amacına ulaşmak için dış desteğe ihtiyaç duyan Piyemonte, Fransa'nın desteğini alabilmek için Kırım Savaşı'na katılmıştır. - Bu sayede 1859'da Avusturya'ya karşı verdiği mücadelede Fransa'dan destek almıştır. 1870 yılına kadar verdiği mücadele ile İtalya'da siyasi birliğini sağlamıştır. - İtalya, I. Dünya Savaşı sonuna kadar Avusturya ile Kuzey İtalya'da sınır sorunları yaşamıştır.
Almanya	Otto von Bismarck (Otto fon Bismâk) 1864'te Danimarka'ya, 1866'da Avusturya'ya ve 1870-1871'de Fransa'ya karşı kazandığı savaşlarla Alman siyasi birliğini sağlamayı başarmıştır. - Prusya'nın Fransa'yı Sedan Savaşı'nda (1871) yenmesi ve Alsace-Lorraine'i (Alsas-Loreyn) ele geçirmesi sonrası 1871'de Almanya siyasi birliği kuruldu, Prusya Kralı I. Vilhelm ise Alman imparatoru oldu.
İtalya (1870) ve Almanya'nın (1871) Siyasi Birliklerini Kurmasının Sonuçları	
- Avrupa'da İngiltere, Fransa, Rusya ve Avusturya arasında kurulan siyasi dengeye Almanya ve İtalya'nın da katılmak istemesi Avrupa'nın siyasi dengelerini bozmuştur. - İtalya ve Almanya'nın siyasi birliklerini sağladıktan sonra sanayilerini kurup sömürge yarışına katılmak istemesi İngiltere ve Fransa'nın Rusya'ya karşı engelleyici siyasetini değiştirmesine neden olmuştur. - Osmanlı Devleti'nin dış siyasetine (denge politikasına) İngiltere, Fransa ve Rusya'ya alternatif olarak Almanya katılmıştır. I. Dünya Savaşı'na giden süreçte gruplaşmalara yani Almanya, Avusturya-Macaristan ve İtalya arasında Üçlü İttifak'ın (1882) İngiltere, Fransa ve Rusya arasında Üçlü İtilaf'ın (1907) oluşmasına neden olmuştur.	

Reval Görüşmeleri (1908) ve Balkan Savaşları (1912-1913)

- ✓ İngiltere Kralı VII. Edward (Edvird) ile Rus Çarı II. Nikola'nın (Nikola) **1908'de Reval Limanı'nda** bir araya gelmesine **Reval Görüşmeleri** denir. İngiltere, bu görüşmeyi Avrupa'da etkinliği artıran Almanya'ya karşı Rusya'nın desteğine ihtiyaç duyduğu için yapmıştır. **Reval Görüşmesi'nde**,
 - Makedonya ve Boğazlar Sorunu ele alınmıştır.
 - Osmanlı Devleti'nin Makedonya'da ıslahat yapması gerektiği fikri kabul edilmiştir.
- ✓ Osmanlı Devleti, Reval Görüşmelerinin etkisiyle II. Meşrutiyet'i ilan etmiştir. Osmanlı Devleti meşrutiyetin yeniden ilanı ile Balkanların elde tutulmasını amaçlamış fakat başarılı olamamıştır. II. Meşrutiyet'in ilanından sonra Bulgaristan bağımsız oldu (1908), Yunanistan Girit'i, Avusturya-Macaristan'da Bosna-Hersek'i ilhak etti.

ÖRNEK-6

İngiltere ve Rusya arasında yapılan Reval Görüşmesi'nde (1908),

- Makedonya ve Boğazlar Sorunu ele alındı.
- Osmanlı Devleti'nin Makedonya'da ıslahat yapması gerektiği fikri kabul edildi.

Buna göre Reval Görüşmesi'nin aşağıdakilerden hangisine ortam hazırlaması beklenmez?

- Osmanlı azınlıklarının isyanlarının artmasına
- Osmanlı Devleti'nin bağımsızlığının zedelenmesine
- Osmanlı Devleti'nin Batılı ıslahatlarının son bulmasına
- Osmanlı Devleti'nin Rusya'ya karşı İngiltere desteğini kaybetmesine
- Rusya'nın Panславизм siyasetini hızlandırmasına

II. Nikola

VII. Edward

I. Dünya Savaşı Öncesinde Osmanlı Devleti'nin İttifak Arayışı

- ✓ Osmanlı Devleti I. Dünya Savaşı öncesinde siyasi yalnızlıktan kurtulmak amacıyla ittifaklar aramaya başlamıştır.
- ✓ Osmanlı Devleti I. Dünya Savaşı öncesinde İngiltere, Fransa, Rusya ve Almanya cepheleriyle anlaşma yolları aramıştır.
- ✓ **Osmanlı'nın İngiltere ile ittifak arayışı:** İngiltere'nin Yakın Doğu'daki çıkarları gereği Rusya ile birlikte hareket etmeye başlaması ve Reval Görüşmelerinden Rusya'nın Osmanlı Devleti'ne yönelik politikalarında uzlaşması Osmanlı-İngiliz ittifakına engel olmuştur. İngiltere, Osmanlı Devleti'ne tarafsız kalması yönünde tavsiyede bulunmuştur.
- ✓ **Osmanlı'nın Rusya ile ittifak arayışı:** Rusya, Osmanlı Devleti'nin ittifak teklifini değerlendirdikten sonra sıcak denizlere inme politikasına aykırı bularak teklifi reddetmiştir.
- ✓ **Osmanlı'nın Fransa ile ittifak arayışı:** Fransa, Almanya'ya Sedan Savaşı'nda mağlup olduktan sonra dış politikada ittifaklara mesafeli durmuştur. Fransa, Rusya ile ters düşme pahasına Osmanlı Devleti'nin varlığını savunmasına rağmen İngiltere ve Rusya karşısında yaptırım gücü olmadığı için başarılı olamamıştır. Osmanlı Devleti, İngiltere ve Rusya'ya karşı Fransa'nın desteğini alabilmek için Fransa-Türkiye Dostluk Cemiyetini kurmuş ancak Fransa, ittifak konusunda tek başına bir şey yapamayacağını belirterek reddetmiştir.
- ✓ **Osmanlı'nın Almanya ile ittifak arayışı:** II. Abdülhamit Dönemi'nde iyi ilişkiler kurulan Almanya, Osmanlı Devleti'nin son ittifak şansı olmuştur. Almanya'nın İstanbul Büyükelçisi Wangenheim (Vangenhaym), Osmanlı ordusunun hiç iyi durumda olmadığını ve Osmanlı Devleti'nin kiminle ittifak yaparsa yapsın ona yük olacağı görüşünü bildirmesine rağmen Alman İmparatoru II. Wilhelm, Osmanlı Devleti'nin ittifak teklifini kabul etmiştir. Almanya'nın Osmanlı Devleti'nin ittifak teklifini kabul etmesinde;
 - Balkanlarda Rusya'ya karşı Osmanlı Devleti'nin ve Avusturya'nın desteğine ihtiyaç duyulması,
 - Osmanlı topraklarının jeopolitik konumunun avantaj sağlayacağını düşünülmesi,
 - Osmanlı Devleti'nin Kafkaslarda Rusya'ya, Süveyş'te de İngiltere'ye cephe açabiliyor olması etkili olmuştur.

DiFnot

Osmanlı Devleti ile Almanya arasında Wangenheim'da yapılan görüşme sonrası imzalanan gizli ittifak anlaşmasıyla Osmanlı Devleti Üçlü İttifak'a dâhil oldu.

I. Dünya Savaşı Sırasında Bloklaşma

OSMANLI DEVLETİ'NDE DEMOKRATİKLEŞME HAREKETLERİ

- ✓ Osmanlı Devleti'nde XIX. yüzyıldan itibaren iç ve dış gelişmelere bağlı olarak padişah otoritesini kısıtlayan gelişmeler yaşanmıştır. Bunlar Sened-i İttifak (1808), Tanzimat Fermanı (1839), Islahat Fermanı (1856), Kanunuesasi (1876), I. Meşrutiyet'in ilanı (1876), II. Meşrutiyet'in ilanıdır (1908).

Sened-i İttifak (1808)		
İmzalayan Padişah: II. Mahmut	Senedi Hazırlayan: Alemdar Mustafa Paşa	Hak Elde Edenler: Âyanlar
İlanına ortam hazırlayan gelişmeler: - Yenilik taraftarı olan III. Selim, yeniçerilerin Kabakçı Mustafa İsyanı ile tahttan indirilince Rusçuk Âyanı Alemdar Mustafa Paşa, III. Selim'e yardım amaçlı İstanbul'a gelip isyanı bastırdı. Ancak III. Selim'in katlini önleyemedi. - Alemdar Mustafa Paşa, yenilikleri devam ettirme sözü veren II. Mahmut'u tahta çıkardı, kendisini de sadrazam ilan ettirdi. - Kendisi de bir âyan olan Alemdar Mustafa Paşa eyaletlerin yönetiminde ve vergilerin toplanmasında önemli rolleri olan ama hakları ve ülke içindeki durumları belli olmayan âyanlar ile padişah arasında Sened-i İttifak adında bir sözleşme hazırladı.		
Sened-i İttifak'a göre, - Âyanlar; padişaha bağlı kalacaklarını, ıslahatları destekleyeceklerini ve kanunlara uyacaklarını kabul etti. - Padişah da ağır vergiler koymayacağını, vergilerin belli zamanlarda düzenli olarak toplanmasını ve miktarlarının âyanlarla görüşülerek belirlenmesini kabul etti.		
Sened-i İttifak'ın yorumu: - Alemdar Mustafa Paşa'nın 1808'de yeniçeriler tarafından öldürülmesi üzerine II. Mahmut tarafından yürürlükten kaldırılmıştır. - Kısa süreliğine de olsa böyle bir belgenin padişaha imzalatılması, padişahın mutlak otoritesini ve yetkilerini sınırlandırmıştır. Bu özelliği ile 1215'te İngiltere'de kral ile soylular arasında imzalanan Magna Carta'ya benzetilir. - Sened-i İttifak padişahın yetkilerini kısıtlama bakımından Osmanlı'da demokratikleşme hareketinin ilk adımı olarak kabul edilir.		
Dikkat: Sened-i İttifak'ın ilanında milliyetçilik hareketlerinin ve yabancı devletlerin etkisi olmamıştır.		

Tanzimat Fermanı (1839)		
İlan Eden Padişah: Abdülmecit	İlan Eden Devlet Adamı: Mustafa Reşit Paşa	Hak Elde Edenler: Müslümanlar ve azınlıklar
İlanına ortam hazırlayan gelişmeler ve ilanı: - Mısır Meselesi'nin çözümü için 1840'ta toplanacak Londra Konferansı'nda Avrupa kamuoyunun desteğini almak amacıyla 1839'da ilan edildi. - Milliyetçi isyanlarda bulunan azınlıklara hukuki haklar tanıyarak onların devlete bağlılığını artırmak, bu konuda Avrupalı devletlerin Osmanlı Devleti'nin iç işlerine karışmasını önlemek amaçlandı. - Sadrazam Koca Hüseyin Paşa'nın öncülüğünde Babıali'de toplanan Meşveret Meclisinde hazırlandı. Hariciye Nazırı (Dışişleri Bakanı) Mustafa Reşit Paşa tarafından Gülhane Meydanı'nda ilan edildi.		
Tanzimat Fermanı'nın (1839) bazı maddeleri: - Müslüman ve Hristiyan bütün tebaanın can güvenliği, mal ve namusu korunacaktır. - Vergi, herkesin gücü oranında tahsil edilecektir. - Askerlik tüm Osmanlı tebaası için zorunlu olacak ve askerlik süresi dört veya beş yıl olarak belirlenecektir. - Hiç kimseye yargılanmadan ölüm cezası verilmeyecektir. - Herkes malını mülkünü istediği gibi tasarruf edebilecektir. - Ülkenin harap olmasına yol açan rüşveti önlemek amacıyla etkili bir kanun hazırlanacaktır.		
Tanzimat Fermanı'nın yorumu: - Osmanlı Devleti'nin öncelikle yönetim ve hukuk alanında Batılılaşma hareketlerini hızlandırmıştır. - Padişahın hukuki yetkileri kısıtlanıp anayasal rejime geçişin hızlanmasını sağlamıştır. - Müslüman ve gayrimüslim vatandaşın eşitliğini sağlayarak Osmanlı milleti oluşturmaya amaçlamıştır. - Azınlıklara tanınan hukuki haklarla azınlıkların devlete bağlılıkları artırılmak istenmiş fakat ferman bu konuda başarılı olamamıştır. - Rusya ve Avusturya fermana kendi topraklarında yaşayan milletlere örnek olacağı endişesiyle karşı çıkmıştır. - İngiltere ve Fransa gibi diğer Avrupa ülkeleri memnuniyetle karşılamıştır.		
Dikkat: Tanzimat Fermanı'nın ilanında milliyetçiliğin ve dış politikada yaşanan gelişmelerin etkisi vardır.		